

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Інформаційний бюлетень
Випуск № 10 • Липень 2020 р.

«ЯК ФОРМУЛЮВАТИ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ?»

Чинні правила підготовки стандартів вищої освіти й освітніх програм, складання силабусів навчальних дисциплін встановлюють, що набуті студентами знання, вміння й навички необхідно формулювати у вигляді «результатів навчання». Втім, викладені на папері результати навчання мало коли стають справді корисним та важливим дороговказом, що спрямовує роботу викладачів і навчання студентів. Як надати цим результатам більшої реальної ваги? І друге питання: як застосовувати пов'язану із результатами навчання модель «зворотного дизайну» змісту навчального предмета, яку ми коротко згадували у восьмому випуску бюлетеня? Ці питання й є темою нашої сьогоднішньої розмови.

ЧЕКАЙТЕ, ЦЕ Ж ДУЖЕ ПРОСТО?..

Коли йдеться про формулювання результатів навчання, будь-яке джерело скаже Вам:

— ТАКСОНОМІЯ БЛУМА!

Що може бути простішим?! Взяти таксономію Блума → застосували її → одержали готові результати навчання → перемога! Он, цю таксономію навіть в офіційних рекомендаціях з розробки стандартів вищої освіти^[1] згадують!

Та чомусь завдяки цьому алгоритмові ми не одержуємо бажаного — результатів навчання як зручного й корисного інструмента управління навчанням...

ЧОМУ ЦЕ НЕ ПРАЦЮЄ?

Таксономія Блума дає нам набір дієслів, що ми їх маємо застосовувати при визначенні результатів навчання. Але таксономія не каже, що й як із цими дієсловами нам робити.

ЩО МОЖНА ЗРОБИТИ?

Результати навчання мають бути ① **конкретними**, ② **вимірюваними** і ③ **зрозумілими**. Наприклад, результат навчання «студенти знатимуть основи геометрії»^[2] є неконкретним і невимірюваним, отже, ніяк нам не допомагає.

Одна з методик написання коректних результатів навчання^[2] з певної дисципліни пропонує скласти їх, відповівши на запитання:

① **Хто?** — Суб'єкт дії — зазвичай, студент, який успішно опанував певну дисципліну.

② **Що зможе робити?** — Дія, виражена одним і тільки одним (!) дієсловом, яке можна добрати зокрема з таксономії Блума.

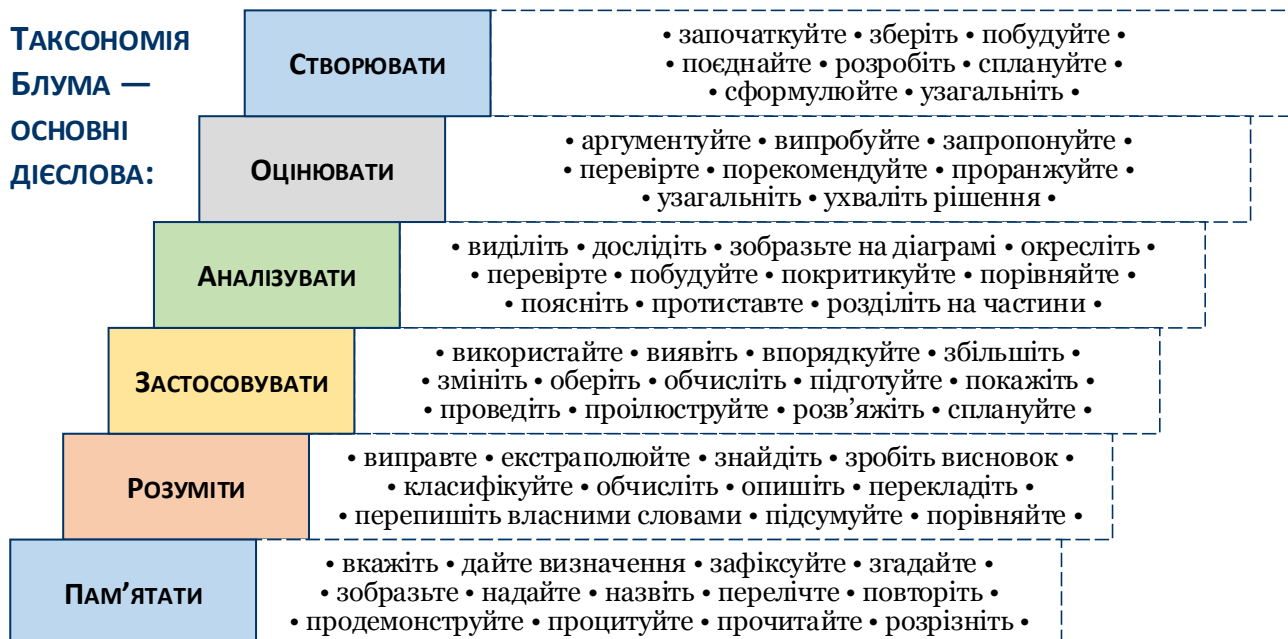
③ **За яких умов?** — Яка вихідна інформація необхідна суб'єктові дії?

④ **Якою мірою?** — Кількісний вираз точності дії суб'єкта.

Розгляньмо приклад.

Результат навчання 1:

① *Слухач курсу «Соціальна економіка»* ② *знайде в інтернеті показник коефіцієнта Джині для України* ③ *станом на 2016 рік*, ④ *виражений у відсотках.*

Результат навчання 2:

③ Опанувавши тему «Соціальна стратифікація суспільства», ① студент ④ з точністю до однієї десятої за 30 хвилин ② обчислюватиме коефіцієнт Джині для будь-якої країни ③ на основі даних Світового банку про розподіл доходів населення.

Результат навчання 3:

① Випускник бакалаврської програми ② обґрунтує в аналітичному есе власну методу оцінки рівня розвитку різних країн за допомоги основних макроекономічних і соціальних показників, ④ для застосування якої доступні всі необхідні статистичні дані.

З цих прикладів впливає таке:

- Чотири запитання — загальний орієнтир: не завжди можливо і доцільно явним чином прописувати усі чотири складові результату навчання у строго визначеному порядку.
- Результат навчання, сформульований на більш високому рівні «сходів Блума», автоматично «вбирає» в себе результати навчання з попередніх сходинок: так, студент, який навчився розраховувати коефіцієнт Джині на основі даних міжнародної організації (результат № 2 вище), напевно знайде значення цього показника, яке вже розрахував хтось інший (результат № 1). Отже, визначаєте певний результат навчання лише на тому рівні таксономії Блума, якого студенти мають досягти в підсумку, пройшовши попередні щаблі цих сходів.
- Однакові або близькі одне до одного результати навчання можуть бути сформульовані дуже відмінними словами (пор. вище: «коефіцієнт Джині» / «показники розподілу доходів населення» / «(основні) соціальні показники»; «дані Світового банку» / «необхідні статистичні дані»). Майте це на увазі при узгодженні результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання або вимогами стандарту освіти. Ви не зобов'язані ~~платити~~ і переписувати дослівні формулювання з одного документа в інший.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ — ВАЖЛИВА ЧАСТИНА ОПИСУ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ, ОСКІЛЬКИ ВОНИ:

- визначають тип і ту глибину навчання, які очікуються від студентів;
- дають об'єктивний орієнтир для формування та підсумкового оцінювання;
- комунікують очікування від студентів;
- комунікують навички випускників потенційним роботодавцям;
- скеровують та організують викладача та студентів.^[3]

ЩО ЩЕ ВАРТО (ПАМ'ЯТАТИ) (РОЗУМІТИ) ЗАСТОСОВУВАТИ?

Не заглиблюйтесь у надмірні деталі, знаходьте правильний баланс між конкретністю результатів навчання та лаконічністю їхнього викладу.

Результати навчання визначають набір знань, вмінь тощо, що їх набув студент, який одержав **мінімальну позитивну** оцінку з дисципліни, а не обов'язково продемонстрував відмінне знання предмета. Це прямо впливає з визначення результатів навчання у законі «Про вищу освіту» як знань, вмінь тощо, «які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми... або окремих освітніх компонентів»^[4], отже, їх може продемонструвати **будь-яка** така особа, отже, у тому числі й особи, які одержали мінімальні позитивні оцінки.

Тому будьте реалістичними. Ви не конче маєте задекларувати підготовку студента до проведення нового ґрунтовного дослідження як результат вивчення Вашого курсу. Але й не завжди доречно обмежувати цілі студентів рівнем «мати гарні знання з предмета»^[5]. Найчастіше Ви й Ваші студенти працюватимете на середніх сходах таксономії Блума. Докладіть зусиль до того, щоб до цих сходів дістався кожен Ваш студент.

«Адміністрація й викладачі, що відповідають за освітню програму та її компоненти, мають гарантувати узгодженість між результатами навчання, викладеними у програмі, навчальними активностями і процедурами оцінювання. Це конструктивне узгодження... є обов'язковою вимогою до освітніх програм».

Довідник користувача ЄКТС 2015 р.^[6]

КОНСТРУКТИВНЕ УЗГОДЖЕННЯ І ЗВОРТНИЙ ДИЗАЙН КУРСУ

Конструктивне узгодження (англ. constructive alignment) передбачає забезпечення тісного зв'язку між трьома складовими навчання:

Пояснимо цю ідею на прикладах:

① Припустимо, результат навчання у Вашому курсі — розвиток критичного мислення студентів, форма іспиту — тест з множинним вибором, а під час семестру Ви зі студентами розв'язуєте тригонометричні задачі. Усі три складові ніяк не узгоджуються одна з одною. За допомоги тесту з множинним вибором складно перевірити вміння розв'язувати задачі або критично мислити. Критичне мислення слабо пов'язане із вмінням розв'язувати математичні задачі. Такий курс «розвалиться», Ви не зможете досягти його цілей.

② Припустимо, результат навчання у курсі — знову розвиток критичного мислення, підсумкова оцінка за курс виставляється на основі оцінювання аналітичних есе, а лекції й семінари сфокусовані на переказі й розгляді тексту єдиного підручника. У цьому випадку результат навчання цілком узгоджений із методом оцінювання. Однак зміст навчальної діяльності не пов'язаний із оцінюванням і цілями курсу. Такий курс, можливо, призведе до опанування студентами матеріалу підручника, отже, досягне іншої цілі, ніж задекларована. Однак більшість студентів не зможе одержати за нього гарну підсумкову оцінку. Ті ж студенти, які вже мають навички критичного мислення, можливо, напишуть добрі есе й матимуть гарні оцінки, але заслуга самого курсу в цьому буде мізерною.

Модель зворотного дизайну курсу вказує, що досягти конструктивного узгодження між трьома ключовими елементами курсу найлегше, якщо почати не з початку, а навпаки з кінця. При розробці курсу використовуйте такий алгоритм:

① Чітко сформулюйте конкретні, вимірювані результати навчання (цілі) Вашого курсу.

② Продумайте, які **дії** студентів свідчитимуть про досягнення ними цих результатів.

③ Зробіть саме ці дії **завданнями** для студентів і **оцінюйте** їх виконання.

④ Змістом навчальної діяльності має бути навчання студентів **виконанню** цих завдань і їхня **практика** в цьому.

⑤ Врешті, структуруйте змістовний матеріал курсу так, щоб студенти могли ним скористатися для практикування цих завдань.

Отже, якщо традиційна модель створення

нового курсу йде від матеріалу курсу до його оцінювання і визначення результатів навчання постфактум, то модель зворотного дизайну починає із цілей курсу й через кілька етапів виходить на вибір того навчального матеріалу, який «працюватиме» на завчасно сформульовані цілі. Спробуйте застосувати цю модель у найближчому семестрі й поділіться Вашим досвідом із нами!

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

Оксана Пасічник^[7] наводить приклади вдало й невдало сформульованих результатів навчання, вказує дієслова, яких слід уникати при написанні результатів навчання.

Більше про конструктивне узгодження та про іншу модель визначення результатів навчання — таксономію SOLO — читайте у нещодавно підготовлених Рекомендаціях із впровадження змішаного навчання у закладах освіти^[8].

Джерела до цього випуску:

1. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджено Наказом МОН від 01.10.2019 р. № 1254. URL: http://edu-mns.org.ua/img/news/8635/NakMON_1254_19.pdf
2. Writing Learning Objectives. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eXxTpDg1thI>
3. Пасічник О. Навчальні цілі та результати навчання. URL: <https://tinyurl.com/ydxuj6m6>
4. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту», пункт 19 частини 1 статті 1.
5. Презентація за результатами проекту «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», слайд 22. URL: <https://tinyurl.com/y7eo9maa>
6. ECTS Users' Guide 2015, р. 26. DOI: 10.2766/87592
7. Пасічник О. Як сформулювати результати навчання? URL: <https://tinyurl.com/yanlpx>
8. Бершадська О., Зубань Ю., Лларіонов О. та ін. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти, с. 25-31. URL: <https://tinyurl.com/ycjromow>

ПОПЕРЕДНІ ВИПУСКИ ЦЬОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО БЮЛЕТЕНЯ ЧИТАЙТЕ НА РЕСУРСІ WWW.SAIUP.ORG.UA

Дана публікація стала можливою завдяки підтримці американського народу відповідно до грантового договору № SUP30019CA0316 з Посольством США в Україні. Думки, висловлені тут, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Посольства США в Україні чи Уряду США.